

"למדנו עד כמה גדול הצורך להתאים את מערכת החינוך לצרכים המקומיים"

לפי פרופ' יולי תמיר, שנת הקורונה הוכיחה שלמרות שכל הזמן מזלזלים במורים, אפשר לסמוך עליהם. אבל יותר מכך, הנסיבות גרמו לתחילתו של תהליך ביזור במערכת – יותר לוקאלי, יותר קהילתי, שבראייה לעתיד יכול רק לסייע ■ עצמאות מחשבתית: פרויקט מיוחד

מונן שריב 14.04.2021 05:50

יואב גלנט הוא רק אחד בשרשרת של שרי חינוך שקמים לבית ספר בחוסר חשק וחולמים על ג'וב בקריה. למרות שלאחרונה הוא נתן לעצמו ציון 90, מערכת החינוך הישראלית עוברת תהליכים עמוקים וארוכי טווח הרבה יותר ממה ששר מתוסכל אחד יכול לבצע. מהממלכתיות הישראלית האחידה, המערכת התנערה מזמן. עכשיו השאלה היא לאן היא הולכת והאם הקורונה הסיטה אותה ממסלולה או רק האיצה.

הכתבות האחרות בפרויקט: ענת באלנט | אסף שפירא | עודד קוטלר | אלון טל | אמיר פאח'ורי

איך בעיניך הגיבה מערכת החינוך בישראל לקורונה?

"כמו בכל העולם, הקורונה תפסה את מערכת החינוך הישראלית לא מוכנה אבל זאת לא חוכמה, כי אף מערכת לא היתה מוכנה. לא בארץ ולא בעולם. אבל אני רוצה להבדיל בין המדיניות לבין הצוות. הצוותים עשו עבודה יוצאת דופן שהוחמצה בגלל שהניהול של המערכת לא היה במיטבו. הדבר הכי מרשים היה שאמרו למורים לחזור ללמד בלי הכנה ובלי לוודא שלכל אחד ואחת מהם יש את הצידוד הנדרש, את המרחב הנדרש, את התנאים בבית ללמד. והם חזרו לעבוד. רובם פשוט לימדו את עצמם לעבוד, זה די מדהים. הם יצרו מערכי שיעור שלמים בכוחות עצמם. מהבחינה הזאת המורים עמדו במבחן בהצטיינות ואני חושבת גם שהרבה הורים שהיו בבית, בצד השני של המסך, ופתאום ראו את המורים, חשבו שהמורים עמדו במערכה הזאת בהצטיינות".

אלו המורים ומה לגבי ההנהלה?

"אני חושבת שהמערכת פעלה ללא הבנה של התהליכים שקורים בשטח. למשל ניסיון נואל בהתחלה של המשרד לקבוע לכולם מה יהיה בכל יום ובכל שעה כשהמערכת בעצם דרשה הרבה מאוד גמישות. כשהבינו כבר שגמישות נדרשת, עדיין זה לא קרה בכל מקום. רוב הכישלונות היו כשמערכת החינוך פעלה בצורה אקלקטית ולא ברורה, בחלקה בגלל הוראות של משרד הבריאות ובחלקה בגלל הוראות של משרד החינוך".

מה אפשר לקחת מזה כדי לקדם את מערכת החינוך הלאה?

"קודם כל למדנו שאפשר לסמוך על המורים. זה מאוד מאוד חשוב. כל הזמן מזלזלים במורים, למדנו שאפשר לסמוך עליהם, שהם מסוגלים ללמוד. דבר שני שלמדנו זה עד כמה גדול הצורך היום לבזר את המערכת כדי שכל אחד יוכל לקיים את הפעילות לצרכים הלוקאליים, כי באמת הצרכים הלוקאליים מאוד שונים ממקום למקום. לראש העיר יש גמישויות שלממשלה אין. זה כל כך מורכב לעשות את זה ברמה הארצית שזה גם לא נכון. התחיל תהליך של ביזור במערכת שאני חושבת שלא היה קורה אלמלא הקורונה, ואני חושבת שזה תהליך מאוד מבורך".

הביזור הגיאוגרפי יכול להוביל גם לביזור ברמת התוכן הפדגוגי, כל שבט לפי דרכו.

"אפשר לעשות ביזור בכל מיני תחומים. אני חושבת שהתחומים שכרגע חל בהם ביזור אלה תחומים של תפעול המערכת ולא תחומים של הערכים. יש ביזור של ערכים של המערכת, זה לא קשור למה שקרה בימים האלה. אבל כל השאלות האלה ביחד מחייבות לחשוב אחרת על מערכת החינוך".

בחזון שלך את רואה יותר חופש לכל מגזר לחנך את עצמו?

"החופש המגזרי קיים במילא וההפרדה בין המגזרים קיימת ממילא. אבל קיים עוד רובד והוא הרובד האזורי, שהוא חוצה מגזרים. בנתניה למשל, אם פותחים או לא פותחים את העיר אז גם הממלכתי, גם הממלכתי-דתי, גם החרדי, כולם באותה סירה. דווקא אני חושבת שסולידריות מקומית הפכה יותר בולטת ויכולה להוות בסיס לכל מיני דברים שבעבר לא היו כל כך ברורים. אולי הריבוי הזה של הזהויות — אוקיי, אנחנו ישראלים אבל אנחנו גם תל אביבים או נתניתיים ואנחנו חרדים או חילוניים — פתאום התבררו כל מיני עובדות לגבי מי אנחנו והקורונה חידדה אותן. זה לא שלפני זה היתה מערכת אחת אחידה, זה כבר מזמן לא ככה. יש פה מערכת מפוצלת אידיאולוגית ופתאום נוצר סוג אחר של פיצול. יותר לוקאלי, יותר קהילתי. אם יקחו את זה למקום הזה, זה רק יכול להועיל. כי בניגוד לביזור האידיאולוגי, פה יש ביזור שהוא קהילתי יותר".

זה אומר אובדן של שליטה מרכזית.

"אני לא רואה את זה כאובדן. יש דברים שהמערכת הלאומית לא צריכה לשלוט בהם, היא צריכה רק להגדיר לעצמה במה היא עוסקת, היא צריכה לעסוק בשוויון הזדמנויות — לתעדף ולחזק את החלשים; היא צריכה לתת קווים מנחים לכיווני למידה, חשיבה והתפתחויות כלליים — לא תוכניות לימודים אלא קווים מנחים; והיא צריכה לשים דגש מאוד גדול על הכשרת מורים. כל השאר צריך להיות ברמה הלוקאלית בלי שזה יזיק לתפיסה החברתית והסולידריות הקהילתית".